

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 17 marca 2014 r. powód K. B. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w G. kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia „roszczenia szkody” do dnia zapłaty tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za warunki w jakich był osadzony od września 2012 r. do 10 marca 2014 r. w pozwanym zakładzie karnym, za doznane krzywdy, za złamanie praw człowieka, za zmuszanie do prac porządkowych. (pozew –k.2-5)

W odpowiedzi na pozew pozwany zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm prawem przepisanych. Pozwany zaprzeczył wszelkim okolicznościom faktycznym wskazanym przez powoda, z wyjątkiem tych, które zostaną bezpośrednio przyznane. Pozwany podniósł, że powód nie wykazał, aby którekolwiek z opisanych w pozwie działań pozwanego wyrządziło powodowi szkodę majątkową, czy też szkodę na osobie. Powód nie wykazał ponadto, jakie dobra osobiste zostały naruszone ani ich bezpośredniego czy pośredniego związku z działaniem strony pozwanej. Pozwany podniósł się ponadto do konkretnych zarzutów powoda związanych z warunkami pobytu w zakładzie karnym. (odpowiedź na pozew –k.27-32)

W piśmie procesowym z dnia 4 lipca 2014 r. pełnomocnik powoda sprecyzował, że powód dochodzi kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. (pismo –k.83)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

K. B., przebywając w Zakładzie Karnym w G. kwaterowany był w następujących celach mieszkalnych: od dnia 26 września 2012 r. do dnia 27 września 2012 r. oddział mieszkalny nr III, cela mieszkalna nr (...) o pow. 41,18 m², w której kwaterowano do 13 osób, od dnia 27 września 2012 r. do dnia 9 stycznia 2013 r. oddział mieszkalny nr III, cela mieszkalna nr (...) o pow. 20,44 m², w której kwaterowano do 6 osób, od dnia 6 lutego 2013 r. do dnia 14 lutego 2013 r. oddział mieszkalny nr III, cela mieszkalna nr (...) o pow. 41,18 m², w której kwaterowano do 13 osób, od dnia 14 lutego 2013 r. do dnia 31 grudnia 2013 r. oddział mieszkalny nr III, cela mieszkalna nr (...) o pow. 20,44 m², w której kwaterowano do 6 osób, od dnia 31 grudnia 2013 r. do dnia 10 marca 2014 r. oddział mieszkalny nr III, cela mieszkalna nr (...) o pow. 12,92 m², w której kwaterowano do 4 osób. (okoliczność bezsporna, notatka służbowa –k.35)

Powód przez cały okres pobytu w Zakładzie Karnym w G. miał zapewnione warunki określone w art. 110 par. 2 KKW – nie był kwaterowany w przeludnieniu. Powód przebywając w pozwanej jednostce nie składał żadnych skarg. (notatka służbowa –k.35, okoliczności bezsporne)

Zakład Karny w G. był wizytowany przez sędziego penitencjarnego w okresie od 3 do 19 marca 2014 r. Jest to zakład karny typu półotwartego. Pawilon mieszkalny A, w którym znajduje się oddział penitencjarny nr 1, w którym na oddziale mieszkalnym III przebywał powód jest budynkiem oddanym do użytku na początku lat 80-tych. Cele mieszkalne nie posiadają wydzielonego pomieszczenia na toaletę. Na każdej kondygnacji znajdują się oddzielne pomieszczenia umywalni i toalety. W oddziale III są 2 umywalnie i 2 toalety oraz jedna łazienka. W łazience zamontowana jest wentylacja wymuszona, za pomocą której nadmiar pary wodnej jest usuwany z pomieszczenia. Skazani mają możliwość korzystania z ciepłej wody codziennie, w godzinach 11-17. Kąpiel skazanych odbywa się raz w tygodniu (zgodnie z obowiązującym porządkiem wewnętrznym) oraz są realizowane dodatkowe kąpiele według zaleceń lekarza. Cele mieszkalne są właściwie oświetlone i wyposażone w wentylację grawitacyjną. Ściany, podłogi, sufity oraz sprzęt kwaterunkowy są w dobrym stanie. W czasie wizytacji nie stwierdzono zacieków i zawilgocenia pomieszczeń. Personel medyczny pozwanego zakładu karnego składa się z: kierownika ambulatorium z izbą chorych – lekarza, stomatologa, starszego asystenta i 7 pielęgniarek. W zakresie przeprowadzonej wizytacji nie ujawniono nieprawidłowości i niedociągnięć w kontekście stanu opieki medycznej i stanu sanitarnego w pozwanej jednostce, również odnośnie respektowania uprawnień osadzonych. Nie stwierdzono przypadków naruszenia w jakikolwiek

sposób praw osadzonych. Wizytacja nie dostarczyła podstaw do kierowania pod adresem pozwanej jednostki zaleceń pokontrolnych. (sprawozdanie z wizytacji –k.38-45 odwrot)

Cele mieszkalne są kontrolowane co godzinę. Podczas tych kontroli w celach było zapalane światło, chociaż nie w każdym przypadku. Raz w miesiącu przydzielane były środki czystości: mydło, proszek do prania, papier toaletowy, pasta do zębów, krem do golenia. Osadzeni sprząтали oddział, mieli możliwość odmówić sprzątania. Była możliwość skorzystania z pomocy lekarza i stomatologa. (zeznania świadka R. D. – protokół k.103, czas nagrania 00:06:59-00:16:05)

Powód w czasie pobytu w pozwanym zakładzie karnym korzystał z zajęć sportowych – grał w siatkówkę. (zeznania świadka T. S. – k.28 a załączonych akt VIII Cps 12/14)

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o znajdujące się w aktach dokumenty oraz zeznania świadków. Wiarygodność powyższych dowodów nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Zeznania świadka T. S. w swojej przeważającej części nie były przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy. Świadek w żadnym czasie nie przebywał wspólnie z powodem w jednej celi, nie pamiętał czy powód przebywał w tym samym budynku co on, nie znał żadnych szczegółów dotyczących pobytu powoda w pozwanym zakładzie, z wyjątkiem tego, że powód korzystał z zajęć sportowych. Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka D. R. ponieważ świadek ten nie odbierał wezwań i nie stawiał się na rozprawę, a dalsze próby przeprowadzenia dowodu z zeznań tego świadka doprowadziłyby do przewlekłości postępowania. Sąd na podstawie art. 302 par. 1 KPC pominął dowód z przesłuchania powoda wobec jego nieusprawiedliwionego niestawiennictwa na rozprawie, na którą był wezwany do osobistego stawiennictwa celem przesłuchania pod rygorem pominięcia dowodu z zeznań.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przepis art. 23 KC stanowi, że dobra osobiste osób fizycznych, przykładowo w nim wymienione, pozostają pod ochroną prawa cywilnego. Katalog dóbr osobistych, ujętych w art. 23 KC, ma charakter otwarty.

Przesłanki ochrony dóbr osobistych zostały sprecyzowane w przepisie art. 24 § 1 KC. Należy przy tym zauważyć, iż w przepisie tym uregulowana została problematyka ochrony dóbr osobistych człowieka za pomocą środków niemajątkowych, a więc niezwiązanych z bezpośrednimi świadczeniami majątkowymi na rzecz pokrzywdzonego lub osób trzecich. Przepis ten bowiem oprócz przesłanek ochrony wskazuje środki, które przysługują pokrzywdzonemu w przypadku zagrożenia lub naruszenia jego dóbr osobistych. Według powołanego przepisu ochrona dóbr osobistych uzależniona jest od spełnienia dwóch przesłanek: **zagrożenia** lub **naruszenia** dóbr osobistych oraz **bezprawnego** charakteru **działania** wywołującego wskazany wyżej skutek. W razie spełnienia powyższych przesłanek, pokrzywdzony naruszeniem dóbr osobistych może również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny, na zasadach przewidzianych w kodeksie. Zgodnie z art. 448 KC w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. W orzecznictwie dość powszechnie przyjmuje się, że przesłanką odpowiedzialności przewidzianej w art. 448 KC jest nie tylko bezprawne, ale i zawinione działanie sprawcy dobra osobistego (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 2002 r., V CKN 1581/00, OSN 2004 nr 4, poz. 53).

Aby powództwo o ochronę dóbr osobistych mogło zostać uwzględnione powód powinien udowodnić, że na skutek działania lub zaniechania strony pozwanej doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, a także winę strony pozwanej, stanowiącą przesłankę zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 KC.

Rozpoznając sprawę, której przedmiotem jest ochrona dóbr osobistych, Sąd powinien w pierwszej kolejności ustalić czy doszło do naruszenia dobra osobistego, a dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi ustalić, czy działanie pozwanego było bezprawne. Dowód, że dobro osobiste zostało zagrożone lub naruszone, ciąży na osobie poszukującej ochrony prawnej z tego tytułu. Dopiero po wykazaniu tej okoliczności na pozwanym spoczywa ciężar dowodu, że jego działanie nie było bezprawne. Nie budzi też wątpliwości, iż przy ocenie czy doszło do naruszenia dobra osobistego

należy przyjmować koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego w kontekście całokształtu okoliczności sprawy. Zatem, decydujące znaczenie ma nie subiektywne odczucie osoby, która twierdzi iż do naruszenia jej dobra osobistego doszło, ale to jaką reakcję wywołuje dane działanie w społeczeństwie. Kwestia zagrożenia lub naruszenia dóbr osobistych powinna być ujmowana w płaszczyźnie faktycznej i prowadzić do ustalenia, czy dane zachowanie, biorąc pod uwagę przeciętne reakcje ludzkie, mogło obiektywnie stać się podstawą do negatywnych odczuć po stronie pokrzywdzonego. Abstrahuje się tym samym od subiektywnych odczuć osób nadwrażliwych oraz takich, które z różnych względów nie mają zdolności do reagowania emocjonalnego na określone zachowania innych podmiotów.

Powód, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, nie wskazał wprawdzie wprost jakie jego dobro osobiste zostało naruszone przez pozwanego, jednakże z twierdzeń powoda i powoływanych przez niego podstaw faktycznych można wywnioskować, że chodziło o naruszenie godności powoda i prawa do humanitarnego traktowania poprzez zmuszenie go do odbywania kary pozbawienia wolności w nieodpowiednich warunkach.

Niniejsze powództwo jako niezasadne podlega oddaleniu. Podstawę faktyczną powództwa stanowił pobyt powoda w Zakładzie Karnym w G..

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie potwierdziło zasadności sformułowanych w pozwie zarzutów.

Należy podkreślić, że powód nie podnosił zarzutu przebywania w warunkach przeludnienia i nie zaprzeczył twierdzeniom pozwanego, iż nie był kwaterowany w takich warunkach.

Postępowanie sądowe opiera się na zasadzie kontrydiktoryjności. Obowiązek wskazania dowodów obciąża zatem przede wszystkim strony, na których spoczywa odpowiedzialność za wynik procesu cywilnego. Zasada ta znajduje wyraz w art. 232 kpc, zgodnie z którym strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd jedynie może dopuścić dowód nie wskazany przez stronę. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa zatem na stronach (art. 3 kpc), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art.227 kpc) spoczywa na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne (art. 6 kc).

Zarzuty powoda nie zostały potwierdzone dowodowo, ani zeznaniami powołanych przez powoda świadków, ani nawet zeznaniami powoda, który nie stawiał się na przesłuchanie stron, a jego informacyjne wyjaśnienia nie posiadają waloru dowodu.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów powoda należy stwierdzić, co następuje.

Zarzut złego stanu podłogi w celach, w których przebywał powód nie został w żaden sposób udowodniony. Z protokołu wizytacji pozwanego zakładu przeprowadzonej przez sędziego penitencjarnego wynika, że podłogi w oddziale mieszkalnym, w którym przebywał powód były w dobrym stanie.

Zarzut „zmuszania” osadzonych do pracy polegającej na sprzątaniu. Zgodnie z art. 116 par. 1 pkt. 2 i 4 kkw każdy z osadzonych zobowiązany jest do dbania o czystość pomieszczeń, w których przebywa oraz wykonywania prac porządkowych w obrębie zakładu karnego. Powyższe obowiązki, ciężące na skazanym są jednym z elementów treści i dolegliwości kary pozbawienia wolności. Poprzez realizację tego obowiązku sami osadzeni mają wpływ na realizację ich prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w odpowiednich warunkach bytowych.

Zarzut niewystarczającego dostępu do środków czystości nie został w żaden sposób udowodniony. Pozwany twierdzi, że powód miał zapewniony dostęp do środków czystości i otrzymywał środki higieny osobistej w ilościach i częstotliwości określonej w załączniku do Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób pozbawionych wolności w zakładach karnych i aresztach śledczych. Powód nie przedstawił żadnych dowodów przeczących twierdzeniom pozwanego.

Zarzut braku właściwej wentylacji w pomieszczeniach pozwanej jednostki penitencjarnej nie został w żaden sposób udowodniony, a twierdzenia powoda w tym zakresie sprzeczne z dokumentem urzędowym- raportem z wizytacji przeprowadzonej przez sędziego penitencjarnego.

Zarzuty dotyczące kwestii kąpiei i zachowania higieny osobistej. Zasady dotyczące tych kwestii reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. nr 152 poz. 1493), zgodnie z którym skazany korzysta, co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpiei, a częściej o ile jest zatrudniony przy pracach brudzących, natomiast kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza. Powód nie wykazał, aby pozwana jednostka penitencjarna nie zapewniała warunków do dbania przez osadzonych o higienę osobistą w sposób wynikający z w/w przepisów.

Zarzut dotyczący budzenia w porze nocnej. Zgodnie z par. 31 ust. 3 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 października 2003 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. nr 194 poz.1902), do podstawowych obowiązków oddziałowego pełniącego służbę w porze nocnej należy kontrolowanie, w nieregularnych odstępach czasu, **nie rzadziej niż co dwie godziny**, zachowania osadzonych w celach. Obowiązek ten realizowany jest w praktyce przez chwilowe oświetlenie celi mieszkalnej. Niemożliwa byłaby prawidłowa realizacja tego obowiązku bez zapalenia światła w celi, zatem osadzeni muszą traktować to jako niewygodę w sposób naturalny wynikającą z zasad odbywania kary pozbawienia wolności.

Zarzut dotyczący braku zajęć kulturalno – oświatowych i sportowych również jest niezasadny. Jak wynika z zeznań świadka T. S. powód korzystał z zajęć sportowych – grał w siatkówkę. Powód nie wykazał z jakich zajęć kulturalno – oświatowych chciał skorzystać i z jakich powodów było to niemożliwe.

W świetle powyższych okoliczności faktycznych i rozważań prawnych brak jest podstaw do stwierdzenia, że doszło do zawinionego naruszenia dóbr osobistych powoda przez pozwanego, a więc nie ma podstaw do zasądzenia jakiegokolwiek zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.

Z powyższych względów powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Na podstawie art. 98 k.p.c. zasądzone do powoda na rzecz reprezentanta pozwanego koszty zastępstwa procesowego w wysokości odpowiedniej do przedmiotu sprawy (sprawa o zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności – 120 zł).

Na podstawie § 2 ust. 1, 2 i 3 oraz § 11 pkt. 1 ust. 25 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. 2013 r. poz. 461), Sąd Okręgowy przyznał adwokatowi A. K. nieopłacone koszty pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi, które nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Łodzi.